

P GLASOVA Panorama

KRANJ, 20. OKTOBRA 1962

STEVILKA 41

Ljubljanska Drama prihaja po običaju vsako leto vsa j enkrat v Kranj, da takrat lahko razmišljamo o kranjskem igravstvu in gledališču. Ta gostovanja imajo razen spoznavanja umetniške moči naše osrednje gledališke hiše vzbuditi marsikdaj tudi površno izpraševanje vesti, kako daleč smo že z nekoč upoštevanim kranjskim igravstvom in gledališčem. Kriza našega kranjskega igravstva in gledališča je tako uničujoča, kot je strašen pogled na izčrpanega mrliča. Najbolj pa seveda človeka prizadene, da smo do tega umiranja tako brezbrilni in ravnodušni.

Na sliki prizor iz Shakespeareve »Milo za drago«, s katero se je Ljubljanska Drama v Prešernovem gledališču predvčerajšnjim predstavila kranjskemu občinstvu.

OGNJU SO STOPILI NA PRSTE

● Nekoč so se ljudje proti ognju borili z golimi rokami. Kjer ni bilo vode, so nemočni opazovali požar, ki je uničeval imetje. Raz-

● voj tehnike v zadnjih letih in vse bolj učinkovite naprave za gašenje požarov pa sta to nekoč »ve-liko zlo« skoraj povsem

● zatrla. Škoda, ki jo ljudem prizadenejo požari, je iz leta v leto manjša.

● Človek v nesreči ni več osamljen in prepuščen sam

SREČANJA Z LJUDMI

Nekateri ljudje so slepi, kljub temu da imajo dobre oči in odlično vidijo. Drugi so izgubili vid, pa kljub temu bolj pravično in pošteno živijo kot tisti, ki mislijo, da vse vidijo.

MILAN GERBEC iz Skofje Loke zasluži, da pred njim ljudje snemajo pokrivala. Popolnoma slep je na obe očesi, opravlja delo pri hišni telefonski centrali, razen tega pa vodi še majhno trafiko v hiši škofjeloške občine. Tako z lastnim delom preživlja svojo družino.

● Kako ste izgubili vid?

— Kot desetletni deček sem dobil močan prehlad v

Slepi trafikant

glavi, ki mi je udaril na oči. Ker operacija ni uspela, sem popolnoma oslepel.

● Kako nadomeščate vid?

— Kar ne zmorejo oči, opravijo roke. Imam izredno dober tip, da z prsti presodim, kakšen denar sem dobil v roke, ko mi ljudje v trafiki plačujejo razna naročila.

● Kako prihajate v službo?

— Čeprav imam skoraj kilometer dolgo pot, hodim sam — brez vodnika. Pomaga mi bela palica.

● Kaj delate v prostem času?

— V prostem času hodiva z ženo in petletno hčerko na sprehode. Moram povedati, da je tudi žena slepa, vendar zaradi tega sprehodi niso nič manj prijetni.

● Ali vas je v trafiki že kdo ogoljufal?

— Ne, kaj takega se mi še ni pripetilo. Moji računi so vedno točni.

ZDRAVKO TOMAŽEJ

V zadnjih letih manj požarov - Reševalci ne držijo prekrižanih rok - Dvigala, s katerim bi lahko dvigali avtomobile, še nimamo

sebi. Tri poklicne gasivske enote na Gorenjskem, ki so zdaj ustanovljene že v Kranju, na Jesenicah in v Skofji Loki, opravljajo pomembne naloge, ko so ljudje v stiski. Njihove naloge so širše kot pove beseda sama, zakaj poklicni gasivci ne pomagajo samo ob požarih, temveč so pri roki tudi ob poplavih, plazovih in številnih prometnih nesrečah na naših cestah.

V zadnjem letu so kranjski poklicni gasivci opravili 138 težjih in lažjih nalog. Vzemi-mo samo kot primer težke nalogo, ko so v Bistrici reševali iz razbitin avtobusa ponesrečenega šoferja in ženo. Avtobus, ki je iz neznanih vzrokov 22. septembra četrte ure pred polnočjo zdrknil po nasipu 15 metrov globoko, je obležal v globeli. V avtobusu je bila šoferjeva žena, ki so jo eno uro reševali iz razbitin avtobusa. Delo je bilo zelo odgovorno, ker bi vsaka najmanjša napaka lahko imela težke posledice za lažje telesno poškodovano ženo. Ženo so po enournem reševanju izvlekli. Avtobus na

morali pustiti, kjer je ležal. Na Gorenjskem namreč nimamo še dvigala, s katerim bi lahko dvigali težka vozila. Drugi dan so razbit avtobus razrezali in v kosih prodali za staro železo.

Drugi primer se je zgodil 7. septembra letos sredi noči. Ob 23,21 so bili kranjski poklicni gasivci obveščeni o požaruna Dobrem polju pri Brezjah. Minuto pozneje so bili gasivci že na poti. 17 km dolgo pot so prevozili v 17 minutah. Na pogorišče so prišli prvi. Najbližja prostovoljna gasivska enota, ki je od pogorišča oddaljena samo 600 metrov, je prišla na pogorišče pozneje, ko so požar že omežili, rešili živino in premočnine.

Škoda pri požarih pa bi bila lahko še znatno manjša, če bi bilo obveščevanje pravočasnejše. Zamude v obveščevanju so krive, da pri zatiranju požarov nimamo še večjih uspehov. Ljudje bi morali vedeti, da za nesreče velja tisti stari pregovor: »Po toči je prepozno zvoniti.«

Nasprotja in obračuni
današnjega sveta

VOJNA

v arabskem pesku

Na nebu je Alah, na zemlji pa njegov naslednik
kralj - Slepo je verovati tujim očem - Ali se je
kralj v stražarjevih cunjah pretolkel čez mejo?
Ženske - sužnje so prodajali kot telice

V goratih severnih predelih Jemena, kjer so v pesku in kamnu struge rek prazne vse leto in se napolnijo samo ob redkih padavinah, sta se spopadli dve vojski: jemenska in najemniška, ki ji poveljujejo principi in po naključju preživeli jemenski kralj el Badr. Ta je po nekaterih časninarskih poročilih pribežal v obleki dvorskega stražarja v sosednjo Saudsko Arabijo. Vojaška poročila o vojni med pripadniki jemenske revolucije in najemniško plačano vojsko, ki so se ji pridružila nekatera jemenska plemena in najbolj izurjeni vojaki saudske in jordanske vojske, so včasih tako zakasnela, da je točno sliko bojišča nemogoče zasledovati. V tem obojenem spopadu med stari in novim v Jemenu bomo skušali prikazati samo nekatere stvari iz ozadja, ki so pripeljale do sedanjega obračuna in do razpleta, ki je nujen.

DVOR IN KRALJI

Arabski polotok, največji na svetu, si je v stari zgodovini človeštva postavil nekaj velikih spomenikov. V stari zgodovini je bil arabski polotok središče civilizacije in kulture. V Jemenu je v starem veku vladala kraljica SABA. Iz tistega časa so v Jemenu ostale še razvaline velikih namakalnih naprav, ki so deželi služile za blaginjo. Tedaj je nastal tudi znamenit jez Marib, edinstven namakalni sistem na svetu.

Sredi devetega stoletja - okoli leta 829 - je na jemen-

Saidita in Jemen je postal arabski kalifat. Dinastija je v Jemenu vladala nepretrgoma več kot 11 stoletij. V 18. stoletju so Jemen osvojili Turki, vendar je že leta 1911 dobil imam Jahija avtonomijo, po porazu Turčije v prvi svetovni vojni pa je postal Jemen samostojen.

S samostojnostjo Jemena se v državi ni nič bistveno spremenilo. Kralj je z neomejeno oblastjo vodil državo, zaostala nomadska plemena pa so še naprej pasla svoje črede po goratih in suhih pašnikih. Druga svetovna vojna pa je politično pretresla tudi Arabski polotok. Skoraj ni minilo leto, da v tem predelu ne bi prišlo do vstaj in uporov. Samo v času kralja Ahmed Jahija so napravili 13 poskusov državnih udarov. Stari Imam pa je vse vstaje v krvi zadušil. Leta 1961 so mrtvi uporniki po neuspelem poskusu več dni razpadali na soncu in pripekli na glavnih trgih jemenske prestolnice Sane.

Letos je stari imam Ahmed nepričakovano umrl. Na njegovo mesto je prišel liberal-

Polkovnik el Salal, novi predsednik jemenske vlade

Princ el Hasan, ki bi ga jemenska vojska kmalu zajela

nejši Mohamed el Badr, ki si je nasledniški prestol zasluzil z zadušitvijo številnih uporov.

28. septembra natančno ob devetih večer so tanki zapustili vojašnice v glavnem mestu. Nihče ni vedel, kam se tanki skozi mesto pomikajo. Vozili so proti dvoru, ki ga je kmalu nato jemensko topništvo porušilo. Kraljeva oblast je bila strmoglavljena v nekaj urah. Po nekem skritem hodniku naj bi el Badr pobegnil - preoblečen v gardijsko obleko in težko ranjen - čez mejo, medtem ko so najprej mislili, da je v ruševinah našel smrt, ker so pod njimi našli nekoga v kraljevi obleki.

VOJSKA IN MLADI VOJAKI

Tudi tukaj na arabskem polotoku je bila vojska kot povsod v arabskem svetu na čelu številnih poskusov, da bi strmoglavili kraljevo oblast. Vojska je bila pod vodstvom nekdanjega dolgoletnega zapornika polkovnika Abdalah el Salala. Ni bilo prvih, da je polkovnik Salal sodeloval v zaroti zoper kralja. Leta 1948 se je takšen poskus nesrečno končal. Zarotniki so bili polovljeni in kaznovani s smrtno kaznijo, samo Salalški prestol prišla dinastija

je bil pomiloščen na ječo v najtežjih jemenskih zaporih. Iz zapora se je po sedmih letih rešil z zvijačo, ko je nagovoril zaporniškega zdravnika, ki mu je potrdil, da je bolan za neozdravljivo boleznijo. Zaradi lažnega zdravnškega izvida je bil iz zapora spuščen. Prva zarota leta 1948 se je zaradi nekaterih plemen, ki so ostala kralju zvesta, izjalovila, vendar Salal po prihodu iz zapora ni vrgel puške v koruzo.

Po prihodu z zapora je polkovnik Salal še vedno ohranil stik z vojsko. Bil je najprej imenovan za guvernerja pristaniškega mesta Hodeida in pozneje za ravnatelja vojne akademije. Kralj ga je zaradi izrednih vojaških uspehov kmalu imenoval za šefa generalnega štaba in poveljnika dvorske garde. S prestolonaslednikom el Badrom je nato pritegnil v vojsko mlade ljudi in z njimi zasnoval pohod na kraljevo palačo.

DRŽAVA IN JEMENSKO LJUDSTVO

V Jemnu se v dolgih stoletjih vladani kraljeve dinastije ni nič spremenilo. Država je močno zaostala v razvoju. Na nebu je bil Alah, na zemlji pa njegov naslednik imam »gospodar življenja in smrti vseh tlačanov«. Od 4,3 milijona prebivavcev je več kot 4 milijone nepismenih. Kralj je vladal po »sveti knjigini po svoji volji. Zločince so zvezane kamenjali na mestnih trgih. Prešustvo so kaznovali surovo in brez milosti. Kazni so bile na splošno zelo surove po starem srednjeveškem načelu - zob za zob in glavo za glavo. Tatovom so običajno odrezali roke, za žalitev pa so rezali jezike. Morivce so ubijali z 22 udarci s sabljo, od katerih je bil sele zadnji udarec smrtonosen. Premožnejši so lahko rablju plačali visoko podkupnino, da je obsojenega že s prvim udarcem ubil. Na trgih so prodajali sužnje za hareme na enak način kot goveda in jemensko kavo.

Neki potopisec takole opisuje razmere v Jemenu: »Nikoli nisem slišal za narod, ki tako trpi pod bičem kraljevega dvora, revščine in neznanja. Kralju pripada vse, ljudje pa so bolj mrtvi kot živi - ne čutijo časa, v katerem živijo. Ni zakonov in ne šol, ni pravice in ne časti. Vlada kralj, ki lahko ubije vsakega in vsakega vrže v zapor, ki mu je v napoto.«

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Se vedno ni razloščeno, ali kralj el Badr še živi, ali pa je mrtev

Rekli so ...

»Na področju ljubezni moriš lažeti na veliko, ženske pa na malo.«
Sophia Loren, italijanska filmska igravka

»Ne bi znal popraviti svojega avtomobila, če bi se mi na poti pokvaril.«
Henry Ford II, kralj ameriških avtomobilov

»Zaradi mene je več ljudi obiskovalo kino predstave, kot za vse seks-bombe skupaj.«
Bette Davis, ameriška filmska igravka

»Vtis imam, da mladi danes zahtevajo tisto, kar so vedno iskali. Razlika je samo v tem, da danes več dobi.«
Angleški književnik

»Če bi bil Hruščev, ne bi nikoli povabil de Gaulle na obisk v Moskvo, ker bi preveč hitro zamenjal Stalina.«
Guy Mollet, voditelj francoskih socialistov

»Edini alibi umetnosti je danes v tem, da umetnost ni več umetnost.«
Brigitte Bardot, francoska filmska igravka

»Književnik dela samo za enega ali dva zanesljiva bratca; za svojo ženo in očasih je za koga drugega.«
Vladimir Nabokov, ameriški književnik

»Film je danes najbolj prodoben avtomobilski industriji, ki izdeluje avtomobile v stotih milijonih kopecev.«
Willy Wilder, ameriški filmski režiser

»Evropa je nepopolna brez Britanije, mi v Veliki Britaniji pa smo nepopolni brez Evrope. Prav zaradi tega, ker je vlada na tej osnovi gledala v prihodnost, smo se odločili za pristop k Skupnemu trgu.«
Edward Heath, britanski minister in čuvár pečatov

Pet dni po grškem kopnem in morju

UTRINKI zadnjega dne

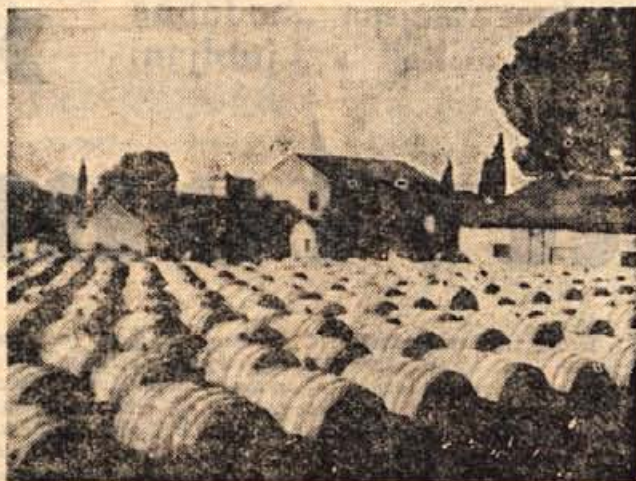
Grški so prijazni ljudje in kdor se sreča z njimi lahko misli na ta srečanja povečini s prijetnimi spomini. Ker pa je Grčija dežela turizma, je jasno, da na taki poti prideš v stik tudi z ljudmi drugih narodnosti. Zpomnil sem si srečanje s skupino nemških turistov.

Jugoagent, ki je organizator teh potovanj v Grčijo, skrbi v veliki meri samo za inozemske turiste na ladji. Ko pride ladja v luko, se povzpne nanjo zastopnik Jugoagenta in že nagovori goste v francoščini in angleščini ali nemščini ter jih vljudno poprosi, naj si na hitro uredijo svoje stvari, češ da

jih že čaka v pristanišču avtobus, ki jih bo popeljal po mestu, ali pa vodnik, ki jim bo razkazal znamenitosti. Domačim turistom je dovoljeno, da se skupini priključijo, v kolikor seveda znajo jezik, če pa ne, pa naj si sami pomagajo, kakor vejo in znajo. Takemu sistemu ogledovanja na račun lastne spret-

nosti sem bil prepuščen tudi jaz. Na srečo sem kmalu našel skupino, ki ji je razlagal neki angleški vodnik. Bili so Amerikanci, vsi otovorjeni z različnimi fotoaparati in svetlomeri, podobno potrebno in nepotrebno šaro. Vodniku je tekla beseda, da je bilo kaj, vendar nisem mogel ujeti več kot vsako peto besedo, kar pa je bilo za radovedna ušesa vse premalo. Nekajkrat sem poskušal proizvesti tišto, česar nisem razumel od najbližjega ameriškega turista, vendar nisem dosti zvedel, ker mi je, sicer prijazno, odvrnil, da ga ne zanima dosti. Plačal da sicer je in zato naj možakar kar govori, kaj pa je to, o čemer govori, ga ne zanima. Tako sem se podal po širni Akropoli iskati kakšno nemško skupino, ker je znano, da gre nemščina težje z jezika in bi jo morda lažje sledil. Ni mi bilo treba dolgo iskati. Priključil sem se skupini, kjer so bile same ženske in moram priznati, da sem dokaj dobro razumel in sem že dodobra pozabil na mačehovski odnos Jugoagenta do domačih turistov. No, kar na lepem pa mi je to mirno srečo skalil rezek glas nemške turistke. Zgodilo se je namreč tako, da me je zanimalo nekaj več, kot pa je vodnik povedal (bil je tudi ženskega spola), pa sem ga vprašal. Zdi se mi, da so me morali že precej časa opazovati, kako sem se nepovabljen pritepel v njihovo skupino in veste, kaj mi je rekel tišči rezki nemški glas: »Prosim, odstranite se, to je naš vodnik in vi ga nimate pravice spraševati; če hočete kaj vedeti, pa si kupte svojega vodnika.« Razlaga je bila tako odločna, da nisem niti poskušal več odgovarjati. Samo zahvalil sem se za prijaznost in nato sam kolovratil po templjih atenske Akropole.

GLAVE GOR, GLAVE DOL
S eznanil sem vas že s tem, da so Grkom prav vsi zavojevavci — posebno pa še Turki — sramotili religiozne kipe s tem, da so jim odstranjevali glave. Zanimivo je gledati tudi kipe različnih rimskih cesarjev, ki jih je tudi na grških tleh precej, zakaj tudi ti so vsi brez glav. Menda je bila v starem Rimu navada, da je vsak imperator, ki so vladali Rimu, kratko malo ukazal, naj se jim takoj odstranijo glave. Tako so potem samevala trupla brez glav na različnih vidnih mestih

Kot je Grčija znana poznavalcem antike, tako je znana tudi poznavalcem dobrega vina. Najbolj prominenten predstavnik grškega vina je klet ACHAIA-CLAUSS, ki jo vsako leto obišče nad 35.000 turistov, in za katere pravijo da od obiska pa do svoje smrti ne pokusijo nobenega drugega vina več kot prav iz te kleti

po naselbinah starega rimskega imperija. Kronal pa je to početje rimski cesar Calligula. Proslavil se je s tem, da se ni zadovoljil samo z odstranjenjem glav svojih predhodnikov na cesarskem prestolu, ampak je pri kiparjih naročil, da so mu izdelali nekaj glav njegovega veličanstva in kasneje so te glave pritrdili na trupla obglavljenih kipov imperatorjev. Sicer pa je s kipi tudi danes precej težav...

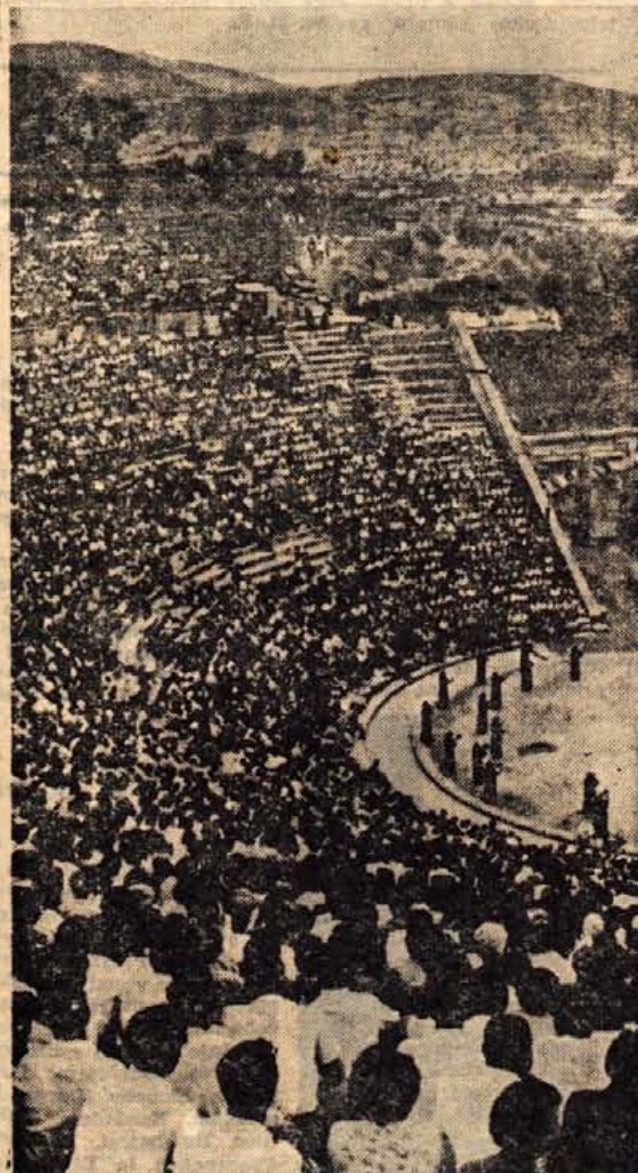
NOTARA

Pozno popoldne sem se vrnil na ladjo Opatijo, ki se je že pripravljala za odhod. Mornarji so nas gledali z očitnim razumevanjem, zakaj utrjeni korak turistov po vrnitvi iz Aten, jim je bil dobro znan. Zleknil sem sem spet v svoj naslanjač in globoko zadihal. »Ste mnogo hodili?« me vpraša nekdo od posadke. Bila sva dobra znanca, zakaj zadolžen je bil za razdeljevanje odev pred spanjem in kdor je že spal ponoči na palubi ladje, ki vozi vsaj s povprečno hitrostjo, bo vedel, da tako poznanstvo res ne škoduje. »Mnogo!« — sem bolj vzdihnil, kot odgovoril. »Ste si ogledali vse znamenitosti?« »Vse!« »Ste videli Notara?« »Kaj pa je to Notara?« »No, če tega niste videli, niste bili v Atenah!« se mi je zarežal razdeljevalec odev. Razložil mi je, da je to plovejska ulica, kjer so pristaniške javne hiše, da jo imenujejo tudi ulica sramu, da jo obišče vsak mornar, ko se ladja ustavi v pristanišču, da tudi turisti niso redki tam, da je zdaj, ko se mračni, najprimernejši čas za obisk v njej, da jo skratka — moram videti in da naj pohitim, ker bo ladja čez dobre pol ure odpeljala. Kaj hočeš. Taki plohi besedi in argumentov se pač moraš vdati, pa če te noge še tako bolijo. Priznati pa moram, da me je tudi

precej zanimalo. Dvignil sem se in stekel po ladijskem mostičku. Druga ulica od pristaniških vrat levo je bila Notara. Zavil sem po njej na levo in gledal sem ter tja. Da ne boste mislili, da sem bil naiven, ko sem pričakoval, da bom, kar s ceste vse videl. Ne. Tam je vse na cesti. Prvo spoznanje: ženske ne porabijo dosti denarja za obleko, niti za perilo. Drugo: kot vse druge so tudi te vse prej kot privlačne. Znano pa si pomagati. Prišleca kratko malo zgrabijo za rokav in ga vlečejo k svojemu zastoru. Vsaka hiša ima namesto vrat kar zastor. Jezik jim teče nezazlišano. Tujih jezikov pa znajo ravno toliko, da lahko opravijo, kar nameravajo. Bil sem priča tragedije nekoga nemškega turista, ki ga je menda prav tako kot mene prignala radovednost v to ulico. Bil pa je preveč zmrdožen, ker se je očitno zmrdoval nad razstavljenim blagom, ki je sedelo po stopnicah in se nagibalo preko balkonov. Tri babnice so ga zgrabile in ga odvleklo proti nekemu zastoru. Kljub temu da se je besno upiral in jim odločno dokazoval, da mu ni do njihove družbe, mu niti obupani vzklili »Meln Gott!« niso pomagali in kar hitro so ga spravile za zastor. Kaj vrača so napravile z njim! Nekoliko višje na ulici so se kar štiri prebivavke Notare steple med seboj, menda zaradi tega, ker si niso bile edine, za katero se je neki italijanski mornar zanimal. Možakar je pokazal precejšnjo mero razuma, zakaj pretep ga je zelo zanimal in mirno si ga je ogledal do konca, ne da bi posegel vanj.

Da bi se mi ne zgodilo kaj podobnega — in popolnoma poučen o navadah te popularne ulice — sem se odpravil na ladjo, ki nas je takoj nato odpeljala proti pristanišču Itca, od koder smo z avtobusi obiskali prenočišče Delfi.

MITO TREFALT

Grški religiozni kulturi so bili neločljivo povezani z gledališčem, kakor je tudi vsa grška dramatika v začetku religiozna. Ta dramatika danes navdušuje tisoče ljubiteljev lepe besede, v številnih dobro ohranjenih in silno akustičnih gledališčih antičnega časa

Skozi paviljone 9. mednarodnega sejma „Sodobna elektronika“ v Ljubljani

»Grozeča« avtomatizacija

Tisoče in tisoče gledavcev je že šlo skozi razstavne prostore ljubljanskega Gospodarskega razstavišča, kjer je bil preteklo soboto odprt IX. mednarodni sejem »Sodobna elektronika« (vrata sejma bodo zaprta v ponedeljek). Skoraj vsak med njimi je prišel na svoj račun, čeprav se večina prav malo ali pa tudi nič ne spozna na majhne ali velike elektronske naprave, ki v mnogih primerih lahko nadomestijo deset, sto ali pa tisoč in več rok ter še ne vem koliko bistrih glav. Pritisk na gumb

in stroj izračuna tudi najzahtevnejšo operacijo ali pa s svetlobnimi signali naredi red na še tako zamotanem cestnem križišču. Tisto, kar je bilo še pred nekaj leti pravljica, vse hitreje postaja stvarnost, v katero so se skoraj neverjetno naglico vključila tudi številna naša podjetja.

Na sejmu razstavlja 130 podjetij iz petnajstih držav, med vsemi pa je prav gotovo s svojimi proizvodi najboljše zastopana »ISKRA«. Seveda tudi »Iskra« ne razstavlja vseh svojih 4500 različnih

proizvodov, temveč le »skromnejši« del naprav, ki so namenjene predvsem avtomatizaciji s še posebnim poudarkom – avtomatizacijo v prometu.

»ISKRA« ZA PROMET

Avtomatizacija prometa je na sejmu elektronike v ospredju. Najrazličnejša podjetja od vsepovsod so razstavila najnovejše iznajdbe glede avtomatizacije v prometu. Na poslojju razstavnega prostora, kjer razstavlja Zdržene države Amerike, je celo velik napis »Transport v ZDA«. Gostje prikazujejo razna motorna vozila (polavtomatske prestave in vse rokovanje s pritiski na gumb), žive in statične modele, slikovne panoje in podobno, seveda pa tudi niso pozabili na »promet« v vesolju. Portreti Glenna so nasuti v razstavnem prostoru kot jesensko listje v gozdu, posebnost pa sta maketi satelitov v naravni velikosti, in sicer tistega, v katerem je okrog zemlje letel Glenn, in Telstara.

Toda tudi glede avtomatizacije v prometu moramo dati prednost »Iskri«, ki je dosegla v tem pogledu v zadnjem času nadvse razveseljiv napredek. Zlasti zanimive so signalno-varnostne naprave za železniški promet in idejni načrt železniškega vozlišča v Ljubljani, ki ga bo tudi »Iskra« realizirala. Res je sicer, da bo za izvedbo načrta potrebnih približno 4 milijarde dinarjev stroškov, toda najgostejši železniški promet v Ljubljani bo posej upravljala avtomatsko preko

kretniškega pogona in komandne mize.

K urejenemu sistemu avtomatizacije prometa spada tudi kontrola najbolj obremenjenih cestnih križišč. – Za takšna križišča je »Iskra« že izdelala kontrolne televizijske naprave, kakršne so ponekod v svetu že dlje v praksi. Prometnik, ki kontrolira promet na zaslonu televizijskega sprejemnika, lahko ob nenadni spremembi ali zastoji na križišču spremeni programirano delovanje semaforja. Kako funkcionira takšno urejanje križišča, se obiskovalci sejma lahko sami prepričajo, ker »Iskra« nenehno snema z industrijsko televizijsko kamero cestno

križišče pred ljubljansko pošto in ga prenaša na razstavišče.

Posebnost za urejevanje cestnega prometa je tudi novost – »zeleni val«. Tako imenovani »zeleni val« pomeni koordinirano delovanje skupine semaforjev. Voznik motornega vozila bo ob vpadnici v mesto pričakal pri prvem semaforju na zeleno luč, nato pa bo z določeno hitrostjo vozila lahko nemoteno prešel vse semaforje v mestu do izhoda iz mesta na drugem koncu. Promet se bo tako odvijal mnogo hitreje in brez zastojev, kar bo zlasti koristno v dneh in v času, ko je promet najgostejši. – B. F.

Ubogi naši avtomobili

Kdo je kriv, da se hitro starajo?

Pogosto se sliši, da je povprečna starost naših motornih vozil manjša, kot bi morala biti. Vzrokov za to je več in jih je seveda mogoče obravnavati le v povprečju. Neki jugoslovanski strokovnjak za ta vprašanja je pri naštevanju vzrokov za to ugotovitev na prvem mestu omenil voznike same, češ da imajo največ zaslug za to, da vozila odpovedo pred predvidenim rokom.

Avto je na primer potrebno redno mazati. Vsaka tovarna določi rok, kdaj je to potrebno storiti. Če olje v določenem roku ni zamenjano, iztrošeno olje ne bo dobro mazalo drsnih površin. Tako nastane večje trenje, čemur pa seveda sledi močnejša obraba posameznih delov. Prav tako se zmanjšuje doba trajanja ostalih delov, če niso redno mazani.

Pretirana obtežitev avtomobila vpliva na hitro trošenje gum. Te se kvarijo tudi tedaj, če niso pravilno napolnjene. Če v njih ni predpisanega pritiska, se močneje grejejo, ob tem pa se poškoduje platno. Te nepazljivosti ne privedejo le do hitrega trošenja avtomobila, ampak so zelo pogosto vzrok težkih prometnih nesreč.

Življenjska doba avtomobila je odvisna tudi od načina vožnje. Vozniki, ki bliskovito startajo, naglo zastavljajo in dirjajo skozi ovinke, prav gotovo ne delajo prav. Veliko je tudi tistih, ki mučijo motor, ker zahtevajo od njega več kot

zmore. Taki vozniki prav do konca pritiskajo na plin in motor dela z večjim številom obratov, kot pa je zanj predvideno. Takšen način vožnje vozilo zelo poškoduje, razen tega pa je ob njem tudi najkrajša pot do nesreče.

Med objektivnimi vzroki kratkega življenja avtomobilov so na prvem mestu naše slabe in slabo vzdrževane ceste. Drugi vzrok je majhna izbira delov, s katerimi bi poškodovani deli takoj lahko nadomestili. Razen teh pa bi lahko našli še precej manjših vzrokov.

Tisočl kosov visokofrekvenčne telefonske aparature, ki jo izdelujejo v Iskri. Iskra z razvojem svojih naprav na sejmu sodobne elektronike med domačimi in tujimi proizvajalci prodaja.

ZANIMIVOSTI

• VODNI AVTOBUS IN NOVO POTNIŠKO LETALO

V okviru proslav petinštridesetletnice oktobrske revolucije bo neka ruska tovarna prikazala nov tip vodnega avtobusa. Imenujejo ga »Galeba«. Po vodni gladini lahko drsi s hitrostjo 95 kilometrov na uro. Uporabljali ga bodo za prevoz potnikov po rečnih strugah in ob obalah Crnega morja. Oblika »Galeba« zelo spominja na trup novega sovjetskega letala »Il-62«, ki je najnovejši ogromni dosežek sovjetske letalske industrije. Sprejme lahko 182 potnikov, leti s hitrostjo 900 km na uro in brez pristanka tudi na tako vel-

kih razdaljah, kot je na primer razdalja med Moskvo in New Yorkom.

• VLAGOMERI ZA KMETIJSTVO

Pri prevozu žitaric je potrebno prav posebno paziti na to, da vlaga ne preseže dovoljenega odstotka ali pa da se preveč ne zmanjša. Pri premajhni pazljivosti je mogoče, da žito gnije oziroma da se izsuši. Iskra je pred kratkim začela izdelovati posebne vlagomere, s katerimi je mogoče izmeriti odstotek vlage. En tip vlagomera je namenjen merjenju vlage pri pšenici in koruzi, drugi za oljarske, tretji pa ugotavlja odstotek vlage pri suhih slivah.

NARAŠČANJE LETALSKEGA PROMETA NA ČESKEM

Letalski promet na Češkem v zadnjih letih zelo hitro narašča. Na praško letališče se vsakih pet minut spusti ali dvigne kakšno potniško letalo. Praga ima letalske zveze z vsemi evropskimi glavnimi mesti, razen tega pa čehoslovaška letalska družba vzdržuje letalsko zvezo še z Rabatom, Dakerjem, Konakrijem, Bamoko, Kairom, Damaskom, Bagdadom, Dahanom, Bombajem, Rangunom, Pnompejem in Džakarto. V začetku leta so uvedli tudi letalsko zvezo s Havano.

Na praško letališče se razen čeških potniških letal spuščajo tudi letala 13 tujih letalskih družb. To so letala iz Italije, Nemčije, Francije, Avstrije, Poljske, Turčije, Japonske, Indije, Kube, Etiopije, Rusije, Argentine, Čehoslovaške, Slo-

Samotarji umirajo v gorah

Smrt škofjeloškega pismonoše ne bo nikoli razvozljana

- Rekl bi, da je imel škofje-
- loški pismonoša dve po-
- kopališči. Deset tednov je
- ležal med gorskimi stena-
- mi, ne da bi bil pokrit s
- plastjo zemlje. Ali je raz-
- košje, če dobi mrlje po
- desetih tednih drugo po-
- kopališče in najde mir v
- domači zemlji, kjer obi-
- čajno pokopljemo mrliča

videli, da bi pil. Od vseh stvari na svetu je najbolj ljubil planine in mir. Nekoč je na vrhu Triglava za trenutek zavrela njegova mirna kri in takrat je dejal: »Objel bi vse te gorske vrhove, ker ne vem, če bom še kdaj tukaj.«

Zadnja leta se je ob vsakem daljšem prostem času zate-

nato vprašal, kakor da bi slutil svojo usodo: »Če bom umri v gorah, ali boste šli za mojo krsto s planiniskim praporom?«

Za pokojnega Franca Solmajerja je bila na svetu samo ena ljubezen: ljubezen do planin. Planine je ljubil, njim je bil zvest in zaradi njih ni bil nikoli razočaran. Prileten samec je tej ljubezni dajal več, kot je mogel.

reševalci so začeli preiskovati tudi Karavanke. Vse, kar so o pogrešanem vedeli, je bilo zelo skopo. V planinskih kočah se ni vpisoval in po pošti ni poslal nobenega sporočila. Sledi za pogrešanim so kmalu izginile in z iskanjem so morali končati. Domači in sosedi so začeli verjeti, da se je s Francijem nekaj zgodilo in da najbrž ni več med živimi.

Skupina planincev iz Škofje Loke je lansko leto obiskala Stol. Med njimi je bil tudi ponesrečen pismonoša. Na sliki skrajno desno

- Že po 48 urah? Ta miren
- in povlečen mešan je bil
- izjema. Tako močno se je
- zaljubil v planine, da se
- tudi deset tednov po smrti
- ni mogel ločiti od njih.
- Ljudje umirajo zaradi bo-
- lezni ali starosti. Škofje-
- loški pismonoša je umrl
- zaradi ljubezni do planin.

»Franci, tvoja transversala je končana... Sonec tone za Lubnikom, iz Repovega kota pa smo prinesli truplo, za katerim žalujemo...« To so bile besede prijateljev planincev, ko so prejšnjo soboto spuščali krsto s posmrtnimi ostanki škofjeloškega pismonoše v odprt grob. S tem pogrebom na mestnem pokopališču je bila končno razčiščena večtedenska uganka o pogrešanem škofjeloškem pismonošu.

POSTENJAK IN SAMOTAR

Štirinpetdesletni škofjeloški pismonoša Franc Solmajer je govoril malo. Bil je miren in tih. Hodil je v službo, kjer je bil vesten in poslušen in včasih se je obnašal kot čudak. Zadiral se je v svojo sobo in samotaril med širimi stenami. Gostiln se je izogibal kot skušnjave in ljudje ga niso

kal v planine. Vračal se je kot omočen in potem ločen od sveta v svoji sobi urejal vtise napornih gorskih poti. Spravljal je žige in bral, kar je bilo napisanega o planinah.

Nekoč je na Crni prsti okrasil spominsko obeležje ponesrečenega škofjeloškega planinca Martina Potočnika z borovimi vejami in kmalu

Sled za 54-letnim Solmajerjem se je izgubila še isti dan, ko je odšel z doma. Od tega dne ga nihče več ni videl živega. Ko so domači 1. avgusta sporočili postaji Ljudske milice, da ga pogrešajo, so bili podatki o njem zelo pičli. Obvestili so vse planinske kočje in gorske reševalne službe, poizvedovanja pa so povsod zašla v slepo ulico.

Nekočega dne pa je neka priča povedala, da ga je videla v avtobusu za Kranj in

KOGAR LJUBIJO PLANINE

Pokojni pismonoša je imel veliko željo: čimprej zbrati žige slovenske planinske transverzale. S tem namenom se je tudi v sredo, 25. julija, napotil v Kamniške planine. Tisto jutro, preden se je s prvim vlakom odpeljal, je sestrični hčerki, ki je zgodaj zjutraj, ko je možakar odhajal na pot že vstala, dejal:

— Odhajam za tri dni v planine.

Ljudje so ga na železniški postaji v Škofji Loki videli, ko je vstopil v vlak, ki je odpeljal proti Ljubljani.

Tri dni pozneje je družina sedela na vrtni in sestra se je spomnila, da Francija še ni s planin. Postala je vznemirjena. Toda sosedi so jo pomirili.

— Našel je družbo in ostal v planinah.

Sled za 54-letnim Solmajerjem se je izgubila še isti dan, ko je odšel z doma. Od tega dne ga nihče več ni videl živega. Ko so domači 1. avgusta sporočili postaji Ljudske milice, da ga pogrešajo, so bili podatki o njem zelo pičli. Obvestili so vse planinske kočje in gorske reševalne službe, poizvedovanja pa so povsod zašla v slepo ulico.

Nekočega dne pa je neka priča povedala, da ga je videla v avtobusu za Kranj in

TELEFONSKI POZIV

Točno po desetih tednih v sredo zvečer, 3. oktobra letos, pa je prišlo telefonsko sporočilo. Sestro pogrešanega Francija je klicala Gorska reševalna služba iz Kamnika. Pogovor je bil kratek. Spomniti se je morala, če je imel pogrešaneec s seboj transversalni priročnik in dnevnik. Priznala je, kar je vedela.

— Da, ti dve stvari je nosil s seboj.

Odmev na to pritrditev je bil pričakovani in žalosten: — Jutri lahko pridete po truplo.

Sled za preminulim Francijem Solmajerjem so odkrili slučajno. V sredo, 3. oktobra, je nadlovec Jurij Romšak iz Kamniške Bistrice pregledoval svoje lovišče. Okoli 300 metrov pod Kamniškim sedlom je našel transversalski vodič in dnevnik in z najdenima predmetoma brž odšel v kočjo v Kamniško Bistrico, kjer so začeli sklepati, čigave so te stvari. Kmalu so bili prepričani, da so našli stvari pogrešanega planinca, ki so ga pred desetimi tedni zamen iskali.

TRUPLO V GAMSOVEM PASNIKU

Gorska reševalna je na kraj nesreče odšla naslednji dan. Lovci iz Kamniške Bistrice je bil z njimi in ni jim bilo težko

Pred spomenikom maršala Tita v Kumrovcu, kjer je pokojni Franc Solmajer začel zasavsko planinsko pot. Na sliki skrajno desno

najti kraja, kjer so najdeno stvari ležale. Nedaleč od tam so po kratkem iskanju našli v prepadu tudi truplo pokojnega Franca Solmajerja. Iz neznanih razlogov je ponesrečenec zdrknil v prepad in padel okoli 100 metrov globoko. Bil je verjetno takoj mrtev, ker so na glavi ostali sledovi močnih udarcev.

Pot, za katero se je pokojni pismonoša odločil, ni naporna in težka. Napotil se je na Kamniško sedlo. Ta gorska pot je lepo obeležena in lahka. Verjetno pa je začel na kakšno lovsko pot, ki je bila sprva lepa in pripravna za hojo. Vse lovsko poti se v gorah kmalu končajo. Pot je postajala težavnejša in morda je celo vstopil v kakšno steno, da se mu ne bi bilo treba vrniti, ali pa se mu je zdel sestop prenevarni. Tako je s potjo nadaljeval. Domnevamo lahko tudi, da ga je na poti zalotila megla ali noč in petdesetletni možakar je zašel v prepad. To se mu je namreč pred leti že pripetilo, ko je raznašal pošto. V gosti megli je v bližnjih vaseh zašel in odšel v smeri proti Medvodam, dokler ni našel hiše, v kateri se je ustavil in počakal naslednjega dne. V takšnih primerih — zlasti pa ob nevihtah — je bil popolnoma zbežgan.

Epilog smrti v gorah je vedno tragičen in žalosten. Stara modrost pove, da v planine ne hodimo sami. Ze male nesreče se v planinah sto-krat hujše obrestujejo, če smo sami. V svoji slepi ljubezni do planin je škofjeloški pismonoša to modrost podcenjeval in zanemarjal. Tvegati je stvari, ki nasprotujejo raz-zumu.

Vendar je bil svoji ljubezni do planin do konca zvest in vdan. Morda je bilo prav zaradi tega na škofjeloškem pokopališču toliko ljudi in toliko solza.

Počitek na vrhu Krna. Vsi so dobre volje, ker so osli prinesli iz doline okrepčila

ZDRAVKO TOMAŽEJ

Nekaj osnovnih napak

Včasih se nam ne posreči, da bi se dobro oblekle. Zakaj ne? Verjetno zato, ker smo prepovršne in ne premislamo dosti. Ozadje je seveda zapet stiska za časom, vendar se moramo kot ženske potruditi, da nam vedno uspe, da smo solidno oblečene.

Včasih pa vidim tudi deklet ali ženo, za katero pomislím, ali ni zaradi nepoučenosti malce nerodno oblečena. Kolikokrat na cesti opazimo ženo, ki ima k pisanemu krilu karo ali pikašto bluzo? Res, tega si ne moremo privoščiti. Kar pogledjmo se v zrcalo, če

se k istemu krilu ne prilaga dosti bolje enobarvna bluza ali pull. (Barva naj pa ustreza barvnim tonom v krilu.)

SPORTNA OBLEKA

Ob športnem krilu marsikatera rada obleče nežno ali prozorno najlon ali perlon bluzo. Tudi to ni lepo. K športnemu krilu moramo nositi izključno športno krojenje stvari in iz bolj grobih tkanin ali volne.

Pogosta napaka posebno mladih deklet je površnost. Kolikokrat zagledamo na sicer čedni obleki strgano ali pokvarjeno zadrgo. Če se nam pogled ustavi na pasu,

tudi včasih ugotovimo, da lastnica želi preveč poudariti svojo linijo; pas ne vzdrži in je revček ves scefiran. Res, prav nič lep pogled.

VEČERNE OBLEKE

Na srečo letošnja moda diktira širša krila in so iz ulice delno izginila pretirano ozka krila, ki so bila posebno pri mladoletnicah zelo priljubljena.

V modnih revijah vidimo

na lepih glavah manekenk vse polno bleščočih zaponk in lasnic. Vidimo jih tudi v trgovini, sicer ne tako čednih, vendar jih nekatere z navdušenjem kupijo in vtaknejo v lase. Vendar bodimo odkrite, za cesto, službo in šolo res ta bleščeča "šara" ni potrebna.

Da, k večerni obleki si tudi pričeško lahko bolj slovesno uredimo in sežemo po tovrstnem nakitu.

Dvoje značilnosti ženskega obraza

Obraz v obliki srca: Zene s takim obrazom navadno veljajo za prikupne, ne pa za lepe. Po značaju so vesele in temperamentne.

Pričeška naj bo nagajiva. Zene s tako obliko obraza se bodo izognile strogi počesnosti. Privlačnejši kodev, ki bo padal na čelo, ji bo bolj pristajal kot resna in ostra preča po sredini.

Druga oblika je ovalna, ki je bila posebno v časih pri goških slikarjih. Sicer se okusi spreminjajo, vendar ovalen obraz še danes velja za lep obraz. Pogosto preide v hrůškasto obliko, ki ni lepa. Zene z ovalnim obrazom se morajo varovati, da ne bodo videti preveč dolgočasne. Če ustreza njihovemu značaju, si bodo izbrale strogo počesano pričeško. Obrazu pa bo tudi prikupno pristajala deškošportna. Širokokrajni klobuki se tem tipom obraza zelo lepo prilagajajo.

UREDITEV PRIČESKE

Včasih si same umijemo glavo in lase tudi navijemo. Kako se razčesejo, da bo pričeška čedna? Navijalke za lase si boste odvilje šele, ko bodo lasje popolnoma suhi. Nato si jih na vse strani prečeste. Topirajte lase tam, kjer mora biti pričeška bolj polna. Nato rahlo razčeste in si dvignite lase. Če uporabljate lak za lase, bodite previdne, da stekleničice pri brizganju ne držite preblizu las. Preveč laka se da le težavo izmiti z las.

Recepti

ZEMLJINI CMOKI

Za štiri osebe potrebujemo: 8 starih zemelj 50 gr masla, peteršilj, $\frac{1}{2}$ l mleka, 3 jajčka, 1—2 žlici moka. Zemlje zrežemo, posolimo in dodamo v masti prepražen peteršilj. Nato polijemo s toplim mlekom, dodamo jajčka in moko ter dobro premešamo. Maso oblikujemo v podolgovato štruco in jo nato razrežemo na deset delov ter iz vsakega delčka oblikujemo cmok.

V široki posodi s slano vodo jih kuhamo v odprti posodi. V zaprti bi se utegnili zaradi sopare razpustiti. Skubane cmoke takoj serviramo — sicer otrdijo.

Negovanje perlon perila

Perlon perilo perite zelo pogosto. Če je le mogoče dnevno in nikdar skupaj z drugim, bolj umazanim perilom. Voda naj bo topla do 60°C, toliko da v njej lahko držimo roko. Po pranju dobro splaknite s toplo vodo, nato s hladno. Splakujte toliko časa, da bo voda bistra. Potem ne ovijajte perilal Perlon perilo obesite, vendar ne na sušilcu ali v bližini peči.

Likati ga ne smemo in tudi ni potrebno. Če pa imamo perilo, ki ni samo iz perlon, ampak so dodana še druga tekstilna vlakna, ga likamo le z rahlo segretim likalnikom.

Ali naj si novo kupljeno perilo operemo? Pravzaprav ni nujno potrebno, vendar če pomislimo, da je kupljena kombineza šla skozi precej

rok, preden je bila zgotovljena, jo bomo verjetno raje oprale. Perlon perilo tudi lahko peremo v pralnem stroju, le paziti moramo, da vode ne segrejemo preko 60°C. Perila pri pranju ne mencamo. Mesta, ki so bolj umazana, namažemo s peno in z gobo (ne krtačo!) narahlo zdrgnemo.

Pri pisanem perlon perilu moramo biti previdnejši. Voda za pranje naj bo bolj hladna. Belo perlon perilo kaj rado porumeni. Da ne bomo žalovale za belino perila, bomo sem in tja uporabile belilno pralno sredstvo.

Kako sušimo perlon perilo? Mokre bluze, obleke ali moške rajce obesimo na obešalniki in jih tako sušimo. Obešalnik naj ne bo lakiran.

Krizanteme

so zadnje jesensko cvetje v letu in prinašajo v sobo jesensko razpoloženje. Čeprav so tako hladne in resne, jih lahko z dodatnim listjem in vejicami poživimo. Vse vrste krizantem so zelo trpežne in jih imamo lahko v vazah tudi tri tedne. Vedeti pa moramo, da bodo krizanteme dlje lepe v hladnem prostoru, zato ne bomo vaze postavile v bližino peči. Če imamo vazo s krizantemami v sobi, kjer kurimo, jo bomo čez noč postavili na balkon ali okno, da se bodo krizanteme osvežile.

Krizanteme potrebujejo veliko vode, zato jih bomo posebno rezale, da bodo posrkale več vode. Od tistega dela peclja, ki je v vodi, odstranimo liste. Voda se s tem ne bo

tako hitro umazala in cvetovi bodo dlje sveži. Vsake dva do tri dni bomo vodo izmenjale in vsakih osem dni bomo prerezale peclje. Pri izmenjavi vode ne smemo cvetov močiti z vodo, ker lahko dobijo gube rjave madeže in cvet bo videti ovel in grd.

Mala pomoč

Morda se jezite, ker imate obrvi zraščene preveč skupaj. Nad nosnim korenem imate še vse polno dlačic. Kaj naj storimo? Briti jih ne smemo, lahko si dlačice populite s pinceto. Enostavneje pa je, če jih s 4 odst. superoksidom, ki ga dobite v lekarni ali drogeriji, obelbite in ne bodo tako vidne.

Kostim v Chanel-stilu je zelo prikladen, za vse tiste, ki želijo biti lepo in ne ekstravagantno oblečene. Porabimo 2,25 m blaga (1,40 m širine), 1,90 m podloge (1,40 m širine) in 60 cm volnenega platna

Preprosto dekline

Filmski portret igravke Doris Day

Prav te dni smo se po daljšem času spet srečali z eno najprikupnejših in najpopularnejših ameriških filmskih zvezdic in pevk - Doris Day. Kot vsa srečanja z njo je bil tudi »Najljubši učence« prijeten, osvežujoč - in to v veliki meri prav zaradi nje. V čem je čar Doris Day? Na to bomo skušali odgovoriti v tem kratkem orisu pevke in igravke Doris, ki je v enem svojih letošnjih intervjujev takole sama začrtala meje svojega igravstva in osvetila skrivnost svoje priljubljenosti: »Mislim, da so potrebni filmi vseh vrst, toda jaz imam rada vesele, hočem biti vesela, želim se zabavati na snemanju, želim si lep oblik in biti prikupna. Hočem se smežati in spravljati ljudi v smeh. To je vse, kar hočem. To imam rada. Rada sem srečna in želim druge osrečevati.« Da ji to malone vedno uspe, kaže njena priljubljenost in uspeh njenih filmov.

Doris Day se je rodila leta 1924 v Cincinnatiju, Ohio. Ze od vsega začetka so jo privlačile odrske luči, toda njena želja, da bi postala plesavka, se ji ni uresničila: ko ji je bilo petnajst let, si je pri avtomobilski nesreči zlomila nogo. Zato se je posvetila petju in najprej prepevala za lokalno radijsko postajo, potem pa jo je pot počasni pripeljala do Hollywooda. Tam se ji je leta 1949 odprla pot k filmu, ko je namesto neke druge igravke zaigrala v glasbenem filmu »Ljubezen na odprtem morju«. Takoj je uspela in z družbo »Warner Bros« je podpisala pogodbo za naslednjih pet let, v katerih je razen nekaterih boljših filmov doživela tudi vrsto medlih in povprečnih musicalov. Omeniti bi kazalo biografijo Bixa Beiderbeckeja »Fant s trobent« (1952) s Kirkom Douglasom, »Čaj za dva« z Gordonom MacRaeom, »Uspavanka z Broadwaya« z Gene Nelsonom (vsil 1951), »April v Parizu« (1953) in socialno dramo o ženi pripadnika Ku-Klux-Kana »Svarilo pred nevihto« (1950) s Steve Cochranom.

SLAVČEK POLN DINAMITA

Njen največji uspeh v tem obdobju pa je bila glasbena komedija »Calamity Jane« (pri nas »Ljubljena Divjega zapada«, 1954), v katerem je bil njen partner Howard Keel, junak velike glave in velikega srca. Doris je nekot kasneje rekla, da je to njen najljubši film. Ni treba poudarjati, da film ni uspel samo zaradi odlične glasbe (»Tajna ljubezen« ji je prinesla zlato ploščo) in da je bilo to predvsem zasluga že takrat izredno popularne Doris Day, ki je s svojo igro osvojila ne samo občinstvo, ampak tudi kritike. Eden izmed njih je dejal, da združuje lastnosti slavčeka in dinamita - kar niso nikake mačje solze, spet nekdo drug pa je preprosto zapisal: »Doris, čudovita sila«

Toda zakaj toliko ljudi misli, da je Doris čudovita? Kje je skrivnost njenega uspeha? Pravzaprav sta dve taki »skrivnosti«: vsa njena pojava in pa njeno petje, ki pa sta seveda v naših mislih naztesnejše povezana. Najbolje jo opišemo, če rečemo, da je Doris popolnoma naravno, neponarejeno, preprosto in zelo skromno dekline, v nekem

smislu popolnoma nefilmsko - in prav to jo je napravilo za zvezdo, ki je popularna pri vseh vrstah ljudi (kar je resnična redkost) in ji že po treh letih kariere prvič prineslo naslov najpopularnejše filmske igravke.

Ce dodamo k tej njeni lastnosti še njen topli nasmeh, njen široki smeh, njezno zadihano, prekipevajočo

Ze več kot deset dni snemajo v Dubrovniku film »Operacija Tician«. V njem igra tudi mlada slovenska igravka Manja Golec

Doris Day s Caryjem Grantom v enem svojih zadnjih filmov: »Tisti občutek po krznu«

vedrino in njen izredno prijetni, v tistih prvih letih še nekam zasanjani glas - ni čuda, da je nekdo pred desetimi leti (lahko pa bi tudi danes) zapisal: »Taka je, kot da bi vsako jutro spila vrček sončnih žarkov!« In kdo ne bi imel rad takega dekleta?

»Zgodilo se je Jane« z Jackom Lemmonom in »Prosim, ne pojejte marjetic« z Davidom Nivenom.

ZANESLJIVA »FIRMA«

Kot vidimo že iz teh primerov, je imela Doris v tem drugem obdobju vedno znane in zanesljive partnerje. To in pa dejstvo, da so bili njeni filmi večinoma po kvaliteti vsaj solidni, ji je še bolj utrdilo njeno popularnost.

Od njenih zadnjih filmov naj omenimo samo »Tisti občutek po krznu« s Cary Grantom in pa film, ki ga zdaj snema: glasbeni film iz cirkuškega življenja »Jumbo« Rogera in Hamersteina.

HITCHCOCK IN KOMEDIJA

Ko se ji je iztekla pogodba pri »Warnerju«, je sklenila pogodbo z MGM, ki pa ji je dovoljevala tudi delo za druge družbe. To se je seveda takoj pokazalo tudi na njenih filmih, ki so zdaj, ker ima bolj proste roke pri izbiri, kvalitetnejši in tudi raznolikejši. Najprej je prišla vloga nekdanje barske pevke, ki pa ji ni popolnoma ustrezala, v »Ljubi me ali pušči me«, nato pa je leta 1955 zaigrala v Hitchcockovem »Človeku, ki je preveč vedel« zaskrbljeno mater. To je bil eden najboljših filmov in najboljši režiser, s katerim je snemala. Hitchcock je povedal, da je z njo pravi užitek delati in tudi drugi njeni sodelavci se kar ne morejo načuditi, da je po tolikih letih zvezdnitva še tako popolnoma preprosta in skromna.

Sledili sta detektivka »Julija« in musical »Pajama Game« Stanleya Donena, temu pa vrsta kvalitetnih komedij. Med njimi naj omenimo »Najljubšega učence« s Clarkom Gablem, »Tunel ljubezni« z Richardom Vidmarkom,

di ona ve.

Novo na tujem

Režiser Carol Reed snema v Angliji dramatično kriminalko o zavarovalniškem goljufu »Balada o bežečem človeku«. V filmu igrajo Laurence Harvey, Lee Remick in Alan Bates.

Američan George Sidney snema glasbeno komedijo »Pa-pa, ptiček«, v kateri je glavne vloge zaupal Janet Leigh, Dicku Van Dykeu in Maureen Stapleton.

„Smrt, gospodična, izzove predsodek. Predsodek v korist umorjenega. Slišal sem, kako ste pravkar rekli mojemu prijatelju Hastingsu: Prikupljivo, razumno dekle brez moških poznanstev. To ste rekli časopisju v zasmeh. In zelo res je to — če umre mlado dekle, se splošno govori: Bila je prikupna, bila je razumna, bila je dobrodušna in ni imela težav, ni imela dvomljivih poznanstev. Mrtvim vedno zelo radi odpuščamo. Veste, kaj bi zdajle hotel? Najti nekoga, ki je poznal Betty Barnardovo, in ki ne bi vedel, da je mrtva. Potem bi najbrž zvedel tisto, kar potrebujem — resnico.“

Margareta Barnard je dolgo zrla vanj in kادila. Potem je rekla nekaj, kar me je presunilo do dna duše.

„Betty,“ je dejala, „je bila neverjetno nemurna gos!“

11.

MARGARETA BARNARD

Planil sem pokonci, ko sem slišal izgovoriti te besede s tako preprosto resničnostjo. Poirot pa je samo resno nagnil glavo! „Vsa čast! Pametni ste, gospodična!“ je rekel.

Margareta Barnardova pa je nadaljevala v istem, čisto poslovnem tonu: „Betty sem imela zelo rada. To me pa nikakor ni zadrževalo, da ne bi bila spoznala, kakšen norček je pravzaprav bila — in da ji tega ne bi bila povedala. Sestre so pač take med seboj.“

„Ali bi vas smel prositi,“ je dejal Poirot, „da bi mi to pojasnili?“

Obotavljala se je trenutek, Poirot pa je smehljaje nadaljeval: „Pomagal vam bom, gospodična. Slišal sem, kako ste rekli gospodu Hastingsu: Prikupljivo, razumno dekle brez moškega poznanstva. Bilo pa je — žal — nasprotno res, kajne?“

Margareta Barnardova je počasi odgovorila. „Betty nikakor ni bila slabo dekle, kaj takega ne smete misliti. Bila je zmeraj dostojna. O priložnostnih poznanstvih pri njej ni bilo niti govora. Toda rada je hodila ven — na ples v kino, rada je imela dvorjenje in podobno.“

„Ali je bila lepa?“

Tokrat je imelo vprašanje zaželen uspeh. Margareta je zdrknila z mize, odprla svoj kovček ter vzela iz njega papir. Ponudila ga je Poirotu. Bila je doprsna slika Betty Barnardove — smehljajoče se deklice, katere kostanjevi lasje so bili pravkar na novo skodrani, kajti stali so okrog glave kot gozdni valoviti kodrčki. Njen smehljaj je bil drzen, vendar ponarejen. O obrazu bi človek ne mogel reči, da je lep, vendar je bila na njem nekakšna vsiljiva, cenena pravilnost.

Poirot ji je vrnil sliko. „Vaša sestra in vi si eploh nista podobni, gospodična.“

„Ne, jaz sem grda Pepelka v rodbini, to sem vedno vedela.“ Zdelo se je, da ji je to vseeno. „V čem pa se je po vašem mnenju sestra obnašala nespametno? Ali mislite morda, kar zavra Mr. Donald Fraserja?“

„Da, to je tisto. Don je zelo miren človek, toda — on, jasno je, da mu nekatere zadeve niso ugajale — in potem...“

„In potem — gospodična?“

Njegov pogled je trdo počival na njej. Morda se mi je zdelo, kakor da je za hip oklevala z odgovorom. „Bala sem se le, da jo bo pustil na cedilu. Bilo je — škoda. Zelo pošten, priden človek je in bi bil ravno pravišen mož zanj.“

Poirot jo je še vedno ostro opazoval. Ni zardela, ampak je krepko in odločno vrnila pogled s tistim navadnim izrazom, ki me je spominjal na njeno trmasto in prezirljivo obnašanje od prej.

„Tak tako je to,“ je dejal po kratkem molku. „Ali ne bomo govorili več resnice, kaj?“

Skomignila je z rameni in se namenila k vratom. „Ne, storila sem, kar sem mogla, da bi vam pomagala do resnice.“

Poirotov glas jo je zadržal. „Počakajte, gospodična. Imam vam nekaj povedati. Vrnite se!“

Ubogala je; nerada, kot se je zdelo. Na moje presenečenje ji je Poirot začel pripovedovati vso zgodbo ABC pisem o umoru v Andoveru in o voznem redu pri truplu. Ni se mogel pritožiti, da ga ne bi pazljivo poslušala.

Odprtih ustnih in s svetlimi očmi je sledila njegovemu pripovedovanju.

„Ali je to vse res, monsieur Poirot?“

„Da, res je!“

„Mislite, da je moje sestro umoril blaznež?“

„Tako je.“

„Globoko je dihala. „Oh! Betty — Betty — kako strašno!“

„Zdaj vidite, mademoiselle, da mi lahko poveste vse, ne da bi s svojo izpovedjo koga ogrozili.“

„Da, to zdaj vidim.“

„Potem pa nadaljujte. Dobil sem vtis, da je Donald Fraser jeznorit ljubosumnež. Ali je tako?“

Margareta Barnardova je mirno odgovorila. „Zaupam vam, monsieur Poirot in povedala vam bom čisto resnico. Don je zelo miren človek, zaprt sam vase, če me razumete. Ne zna vedno povedati, kako mu je pri duši, toda na tihem se žalosti in destokrat ga grize v dno duše. Strašno ljubosumen je. Na Betty je bil že od nekdanj ljubosumen. Visel je na njej in ona ga je naravno imela zelo rada, toda če ima Betty kdaj

koga rada, je to nikakor ne ovira, da se ne bi spogledovala še s kom drugim. Taka je pač bila. V „Rdeči mački“ je spoznala najrazličnejše moške, zlasti poleti v počitnicah. Bila je sila odrezav dekle in če so se šalili z njo, ni nikomur ostala nič dolžna. Potem je šla z njimi v kino ali gledališče. Saj ni bilo nič slabega pri tem, le rada je bila dobre volje in vesela. Vedno je trdila, da bo prej ali slej začela s Fraserjem resno, do tedaj pa bi se rada po svoje zabavala.“

„Razumem, Prosim, nadaljujte!“ je pripomnil Poirot.

„Takega stališča pa Don ni mogel razumeti. Če misli resno z njim, zakaj hodi potem z drugimi v kino? Enkrat ali dvakrat sta se zaradi tega hudo sprla.“

„Monsieur Fraser ni bil več miren?“

„Pri mirnih ljudeh je vedno tako. Če zgube svojo mirnost, potlej je ogenj v strehi. Don je tako divjal, da je bilo Betty strah.“

„Kdaj je bilo to?“

Prvič sta se sprla pred skero enim letom, drugič pa — še huje — pred nekako enim mesecem. Jaz sem bila prav takrat za konec tedna doma. Uspelo mi je, da sta se pobotala, in tedaj sem tudi počkušala spraviti Betty k pameti — oštela sem jo, da je prismojena gos. Pa je le trdila, da ni storila nič slabega. Saj to je bilo končno res, toda drvela je v pogubo. Veste, po prvem prepiru se je navadila lagati; mislila si je: če ne bo vedel, se ne bo jezil. Do zadnjega prepira pa je prišla, ker se mu je nalagala. Dejala je, da gre k prijatelji v Hastings. Poirot je zalotil, da je bila z nekim moškim v Eastbourne; povrhu vsega še z oženjenim moškim, ki je mogel hoditi z njo le prav naskrivoma — in to je zadevo le še poslabšalo. Prišlo je do strahotnega spora. Betty je dejala, da še ni njegova žena in da k nju pravico hoditi, s komur hoče,

Don pa, čisto bel v obraz in trepetajoč po vsem telesu, je dejal, da jo — da jo...“

„No, kaj?“

„— bo nekega dne umoril,“ je zaključila Margareta prijazno. Nemo je zrla v Poirota, ki je večkrat pokimal...“

„In zaradi tega ste se bali —“

„Kajpak nisem zdaj niti minuto resno mislila, da je to storil Donald. Bala sem se le, da se ne bi raznesla vest o prepiru in — o tistih Fraserjevih besedah — saj je več ljudi vedelo za to.“

Poirot je spet resno pokimal. „Gotovo, mademoiselle. In če morilec ne bi bil tako domisljiv, bi do tega tudi moralo priti. Če se bo Donald Fraser ognil sumu, se ima za to zahvaliti samo patološki bahavosti ABC-ja. „Pomočnik je za hip, potem pa nadaljeval: „Ali morda veste, če je vaša sestra šla v zadnjem času zvečer ven s tistim poročenim moškim ali pa sploh s kakim drugim moškim?“

„Tega ne vem. Saj me v zadnjem času ni bilo tu.“

„Pa vendar. Kaj mislite vi o tem?“

„Morda ni bil več poročen. Mogoče jo je porisal, ker se je bal škandala. Prav nič bi se ne čudila, če — če bi moja sestra spet enkrat potegnila Fraserja. Tako strašno je hrepenela po plesu in kinu, in Fraserju ni neslo, da bi jo vedno vodil ven.“

„Ali se je morda komu zaupala, morebiti svoji tovarišici?“

„Težko. Betty tiste Higleyeve ni mogla trpeti. Dejala je, da je tako grda. Druge pa so vse novinke. Betty sploh ni bila posebno zaupljiva.“

Hišni zvonec je pozvonil. Margareta je stopila k oknu in se nagnila ven. Hitro pa je spet skrila glavo: „Don je...“

„Pripeljite ga sem,“ je dejal Poirot. „Rad bi govoril z njim, preden si ga privoščim naš ljubli inspektor...“

Margareta je izginila kot strela in se takoj vrnila s Fraserjem.

12.

DONALD FRASER

Zal mi je bilo mladega moža. Njegov bled in prepadeni obraz, njegove široko odprte oči so izdajale, da je pretrpel težak pretres. Dobro raščen, simpatičen možak, kakih meter osemdeset visok, ne ravno lep, vendar zelo simpatičnega, pegastega obraza, krepkih ličnic in rdečkastih las.

„Kaj se to pravi, Margareta? Zakaj pa v kuhinjo? Lepo te prosim, povej mi — ravnokar sem zvedel — Betty — Glas mu je odpoval in zgrudil se je na stol, ki mu ga je ponudil Poirot.“

Moj prijatelj je potegnil iz žepa stopenico vzela s kredence čašo, natočil pijačo in mu ponudil: „Pijte, Mr. Fraser, to vam bo koristilo.“

Mladi mož je ubogal. Konjak je priklinal spet nekaj barve na njegova lica. Vzravnil se je na stolu in se popolnoma obvladan in miren obrnil k dekletu: „Torej je res, Margareta? Betty je mrtva — umorjena?“

„Da, Don.“

Mehanično je rekel: „Si ravno zdaj prišla iz Londona?“

„Da. Očka mi je telefoniral.“

„Z vlakom ob devet trideset, kajne?“ Zdelo se je, da se zadržuje pri takih nepomembnih malenkostih, da mu ne bi bilo treba pogledati resnic v obraz. Vse je molčalo, potem pa je dejal Fraser: „In oni od policije? Kaj so ukrenili?“

„Zdaj so zgoraj in preiskujejo najbrž Bettyne stvari.“

„Ali ne vedo, kdo —? Ne vedo, da —?“

Prenehal je. Kot vse občutljive narave, se je bal vkletni vznemirljiva dejstva v besede. Poirot je stopil korak bliže. Stvarno, kot da gre za nevažno stvar, je vprašal: „Ali vam je Miss Barnardova povedala, kam je nameravala sinoči?“

Fraser je avtomatično odgovoril: „Dejala mi je, da gre s prijateljico v St. Leonards.“

„In ste to verjeli?“

Iz centra za estetsko vzgojo otrok pri pionirski knjižnici

Pretekli teden smo obiskali PIONIRSKO KNJIŽNICO v Kranju. Osrednja knjižnica ima tri oddelke: literarni, lutkovni in likovni krožek.

Literarni krožek obiskuje letos 10 otrok, in to od 8. do 14. leta. Otroci se zberejo vsako nedeljo dopoldne ob

jo gradivo za list, ki ga bodo v 30-40' izvodih izdali ob priliki literarnega popoldne, ki ga bodo prav tako pripravili sami.

mlada rast

9. url in v prijetnem razpoloženju pod vodstvom Bojana Piska, berejo svoja dela, jih ocenjujejo, se razgovarjajo o prebranih knjigah in najljubših pisateljih. Glasmo berejo tudi pravljice, povesti in zanimive zgodbe. Seveda pa otroci pišejo tudi sami — vse: od pesmi, krajših zgodb pa do povesti in novel. Njihova dela so resnično doživeta, zanimiva, polna fantazije. Zadnji čas pa imajo posebno veliko dela, saj zbira-

Predvidevajo, da bo tak prvi literarni sestanek — do konca leta imajo v načrtu še enega — v začetku novembra. Seveda bo pred takim javnim nastopom nekoliko več dela in vaj; vendar pa otroci vse to delajo z največjim veseljem, saj jim je delo v tako sproščenem vzdušju le v zabavo in veselje.

Obljubili so nam, da nam bodo za katero naših prihodnjih številk poslali tudi svoje pesmi oziroma zgodbe, otroci iz likovnega krožka pa risbe, ki jih bomo prav tako objavili v »Mladi rasti«.

Vrana in rak

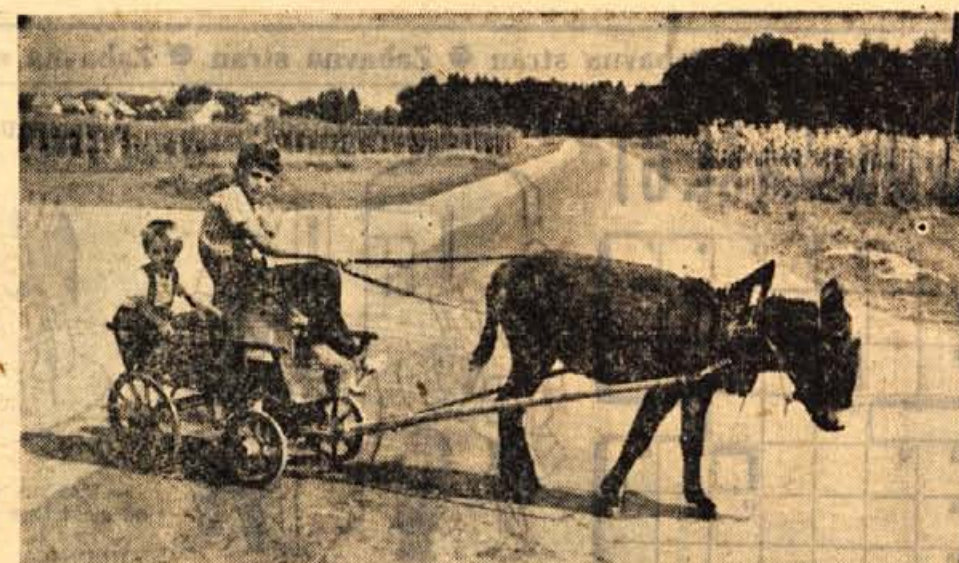
(Pravljica o živalih)

Vrana leti nad reko. Gleda, gleda in glej — tam leze rak. Zagradi ga s kljunom in sede na drevo, da bi ga pojedla.

Rak vidi, da je izgubljen, in začne govoriti: »Eh, vrana, vrana, poznal sem tvojega očeta in tvojo mater. To sta bili dve imenitni ptici.«

»Mh!« odgovori vrana in ne odpre kljuna.

»In tvoje brate in sestre sem tudi poznal. To so bile dobre ptice!«

Osel kot prevozno sredstvo se pri nas redko vidi. Z vprežnimi osli se igrajo samo še otroci

Moderni otroci

Twist — najmodernejši ples, seveda ga plešejo nekoliko starejši, ne pa otroci, ki se igrajo na otroških igriščih. V neki londonski četrti pa se je zgodilo prav nekaj nenavadnega.

Ker so se otroci v tistem predelu igrali na cesti, a za otroško igrišče v velemestu tičniki in hiše stojijo ena tik ni bilo prostora — saj nebo-druge, je bila londonska oblast prisiljena, da je nekaj ulic zaprla za vsa motorna vozila. Tako so otroci dobili svoj prostor za igranje. Na začetek ceste so postavili tablo z napisom: »Prepovedano za vsa motorna vozila.«

A vozniki se tega niso držali in otroci so bili v neprestani nevarnosti. Vendar so

malčki, ki stanujejo v tem predelu, rešili ta problem prav na zanimiv način. Prinesli so gramofon in od jutra do večera plesali na glasbo s plošč — twist.

Plesali so prav na začetku ulice, tako da ni moglo mimo niti eno samo motorno vozilo. Mladi demonstranti se nadejajo, da bo oblast vsaj sedaj povzela nekoliko strožje ukrepe za voznike, ki ne upoštevajo prometnih predpisov.

»Mh!« odgovori zopet vrana.

»Pa čeprav so bili vsi še tako dobri, tebe ni dosegel nobeden. Bolj pametne ptice, kakor si ti, še nikoli nisem videl.«

Vrani je bilo všeč, ker jo je rak tako hvalil.

»Aha!« je zakrakala, odprla kljun in spustila raka v vodo.

„Kitajski zid“ na Pelješcu

Tudi pri nas imamo svoj »kitajski zid«, in sicer na polotoku Pelješcu. Zid omejuje dve mesti: Veliki in Mali Ston. Dolg je 6.500 metrov, visok pa 5 do 10 metrov. Na nekaterih mestih presega tudi višino 10 metrov, širok pa je toliko, da po njem lahko

hodimo, ponekod kar celih 5 metrov.

Zid im avgrajene puškarnice in številne hodnike, poleg hriba Podvezda, ki razdeljuje obe mesti, pa je zgrajena ogromna trdnjava Bartolomija.

Mnogi imenujejo ta zid — jugoslovanski »kitajski zid« — saj o marsičem spominja na tisti pravi Kitajski zid. Seveda n itako velik kot tisti v Aziji, a zelo mu je podoben v gradnji in položaju.

Zid je zgradila dubrovniška republika, da bi tako zaščitila pred napadavci zelo važne sobane, ki so bile v Stonu. Zid so začeli graditi 1333, a dokončan je bil šele leta 1348. Celih 15 let so ljudje z velikimi napori prinašali kamene in gradili meter za metrom tega neobičajnega zidu.

Naš »kitajski zid« predstavlja največje gradbeno delo iz zgodnjega srednjega veka.

Ugankarski kotichek

UGANITE, KDAJ SO IZNAŠLI STRELOVOD?

Franklin je iznašel strelovod leta 17xx. Seštevek obeh neznanih zadnjih števil je 8. Če obe številki zamenjaš, nastane številka, ki je za 18 manjša. Kdaj je torej Franklin iznašel strelovod?

Moja Katka

II. Njena užaljenost

»Danes mi ne uideš! Povej, frkolinček, čemu skočiš recimo v višino, ko se mi približaš?« je ukazujoče upravljal in me krepko zgrabil za levico mož, ki sem ga vsako jutro srečaval v Ljubljani, na današnji Trubarjevi cesti.

Oster, ukazujoč glas me je stisnil v grlu, beseda ni šla z jezika.

»Govori, frkolinček, nič budega ne bo!« je mileje zastavil besedo mož.

»Rad bi... rad bi bil tako velik kakor vi, gospod!« sem iztisnil iz sebe.

»Koliko ti je let, bledikasti ti otroček!« je nasmejana

upravljal človek, spustil mo roko in se okrenil proti gruči zijal, ki se je zbrala okoli njaj: »Sem si klical na pomoč?«

»Je mar kaj ukradel?« se je oglasilo zijalo.

»Hodite svojo pot. Koliko si star, mali,« je ljubeznivo upravljal moj neznanzi zaščitnik, ko se je obrnil do mene. »Devet let... Deset let bom šel čez nekaj dni. Skoraj jih bo deset...«

Mlada rast, moja Katka — živalce v splošnem! — je bi-

treje zrasla kot jaz, zato pa je — vsaj tako sem sodil — tudi poprej umrla. Se sam prav dobro ne vem, kdaj je črnuška zapustila bolniško posteljico.

Tega pa se zavedam, da sta bili očetova nega in moja skrb odlični zdravnik. Črnuški je pub kaj kmalu izpadel. V tem man suknjič, suknjič kovinskega sijaja, se je preoblekla gizdalinka, ranjeni perutnici sta — kot bi mignil — postali podobni razkošnima pabljacema, rep, hm! ta pa je bil navarvost nekaj božanstvenega...

»Kav, kav, kav!« se je pričelao glašati moja Katka ter zdaj zletela na očetovo mizo, ki mu je služila pri prirezovanju kroja, zdaj spet na omario, kjer je pričela brskati s kljunom po škatlah, kjer je očka hranil gumbce, sukanec in podobne drobnarije.

»Kav, kav, kav!« je od časa do časa zapela črnuška ter izzivala s svojim početjem očeta. Z močnim kljunom je zdaj zdaj iz objestnosti pri-

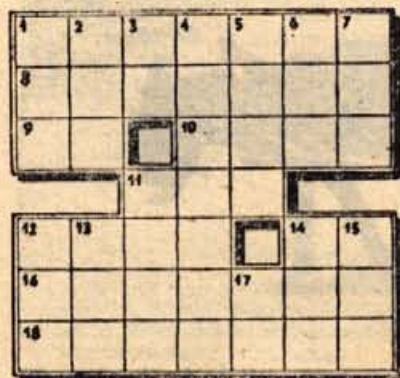
čela razmetavati šivanke, ki jih je očca imel zabodene v blazinici.

»Ej, ne boš več kaše pibal!« je zarobantil moj pokojni oče ter s svojimi ogromnimi krojaškimi škarjami pristrigel moji ljubi Katki rep in krila.

»Kav, kavkav! kavkav! kavkav!« je jezno zakavkala črnuška ter odpetala v najtemnejši kot očetove delavnice. Tam je srotica, oropana svoje lepote, povescila glavico, jo našopirila ter otožno pričela klicati mene, svojega zaščitnika: »Kam! kamkam! kam kamkam!«

Mlada rast, razumel sem Katkino besedo, pomagati pa ni nisem mogel. Tolažil sem si ruto: »Moja ljuba Katka, peruti bodo spet zrasle, tudi re-mo strpi se, strpi se, prosim!« pek te bo na novo krasil, sa-

Križanka št. 61

Vodoravno: 1. pariška univerza; 8. zdravilo proti glavobolu; 9. avtomobilska oznaka blizu Splita; 10. čista teža; 11. kraj blizu Ajdovščine; 12. grmasta rastlina (tuja); 14. egipčansko božanstvo; 16. odpadnik; 18. južноеvropska država.

Navpično: 1. pripadnik germanškega naroda; 2. konica; 3. kratica na receptih; 4. daljnogled za dvoje oči; 5. planinska ujeta; 6. sukanec; 7. češka pritrilnica; 11. v denarju izražena vrednost; 12. telesna tekočina; 13. letanje; 14. paradiz; 15. oče; 17. kratica za anglosaško utežno mero (gill).

Rešitev križanke št. 60

Vodoravno: 1. hrast; 6. razvoj; 8. az; 9. enak; 11. svečava; 13. tona; 14. il; 15. javiti; 17. kalin.

OTROŠKA IZNAJDLJIVOST

— Pomislil, Metka je kar sama od sebe vzela v banki posojilo.

PRI BRITJU

— Samo potrpite, očka se bo sigurno vrezal.

V ODMORU

— Končno vendarte neka korist od električne gitare.

BUDNICA

— No, ali si očeta lahko zbudil?

ZAVIST

— Pravijo, da si vsak dan prosto vojno umije vrat.

NA SPREJEMIH

— Ne maram vam laskati, ampak vi ste edini človek, s katerim se tukaj lahko pogovarjam

dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti • dokumenti

4. AVGUST — Ze od jutra je strašno pripekalo. Odšli smo v gozd po suhljad, pa se sploh nismo mogli vrniti, tako soparno je bilo. Popoldne sta priplula dva oblaka, prvi od severovzhoda, drugi od jugozahoda drug proti drugemu. Proti večeru sta se srečala in prišla je nevihta z velikanskimi bliski. Vsako minuto se je večkrat zablskalo. V hlši je bilo svetlo kakor podnevi in kadar je zagrmelo, je zemlja vtrepetala. Dejali smo, da je konec sveta. Voda je zalila vsa polja in kar ji je bilo napoti, je odnesla s seboj. Stric je nekajkrat odšel ven in dejal, da so oblaki na severu hudo rdeči, tako da nismo vedeli, kaj naj to pomeni. Stal sem pri oknu in nenadoma opazil, da nekje gori; takoj smo odšli ven in v bližini je gorelo. Nastala je zmeda, toda nihče ni šel k pogorišču, zakaj grmenje ni prenehalo, temveč postalo še glasnejše. Kmalu je nehalo goreti, zakaj naltv je plamen pogasil. Strahotna nevihta je trajala dve uri in pol, potem so oblaki izginiti proti severu.

5. AVGUST — Tako jutraj sem odšel pogledat škodo, ki jo je povzročila voda med včerajšnjim neurjem. Povsod so številne luknje. Na polju ni...

V DAVIDOVEM DNEVNIKU MANJKA TUKAJ CELA STRAN.

Proti večeru smo gasili apno. Z občinskim slugo sva nosila vodo,

drugi pa so mešali apno. Zvečer smo odšli domov.

3. SEPTEMBER — Danes je prišel k nam komisar, jutri naj pridemo na delo.

4. SEPTEMBER — Ob osmih sem odšel na delo, ne sam, temveč tudi drugi fantje. Ko smo prispeli, je občinski sluga ukazal, naj skupaj z enim dečkom podajam zidarju kamne. Delo ni bilo težko, vendar sem se hudo dol-

gočasil. Po odhodu je tajnik dejal, naj pridemo sedmega spet na delo.

Generalni guverner Frank, znani vojni zločinec, je naložil židom splošno delovno obveznost s splošno uredbo, ki je veljala od oktobra 1939. leta. Nemški policijski in gestapovski načelnik v GG (generalnem governmentu) Friedrich Krüger je razširil to obveznost na vse židovsko prebivalstvo od 12 do 60 let starosti. Določil je tudi posebne kazni. Zaradi tega je moral tudi David — rojen 27. julija 1927 — delati za Nemce. Skupaj z drugimi je čistil sneg z ulic in obnavljal občinsko poslopje.

7. SEPTEMBER — Tudi danes smo odšli na delo. Danes je delalo nad 15 oseb. Nekateri so odšli ribat in belit občinski zapor, jaz sem šel z njimi. Ljudi je bilo precej, tako smo vse opravili in odšli zgodaj domov.

15. SEPTEMBER — Zgodaj jutraj smo odšli k molitvi v Gorno, ker je danes praznik. Po prihodu v Gorno so nam povedali, da so

kje so ostali, iskali so jih, našli pa nikogar. Očku niso rekli ničesar, ker je oproščen vseh del. Nikogar niso našli in dejali, naj gredo vsi domov, češ da ne bo molitve. Med potjo domov so nam ljudje povedali, da hodi orožništvo skozi Krajno in pobira kontingente; kmetom, ki niso oddali kontingenta, jemljejo krave.

Po mnenju urednikov dnevnika sodi ta Davidov zapisek v 15. oktober in ne 15. september. V torek, 14. oktobra 1941, je namreč židovski verski praznik Simhatora. Naslednjega dne, 15. oktobra, je David zapisal v svoj dnevnik, da je odšel v Gorno k molitvi. Prejšnji dan tega ni mogel zabeležiti, zakaj židje ob praznikih ne smejo pisati. Po židovskih postavah 15. september 1941 sploh ni bil prazničen dan.

16. SEPTEMBER — Od zgodnjega jutra je lepo vreme. Po kosilu smo odšli v gozd po suhljad. V gozdu sem pri nabiranju drv našel strojnico. Tako sem se razburil, da so se mi tresle noge.

21. SEPTEMBER — Neki orožnik iz Biellina, ki se je peljal z motornim kolesom v Podzentyn, je vozil prehitro in motor mu je odpovedal. Ni vedel, kje naj ga pusti, in tako ga je postavil k nam v hišno vežo. V tem so prešli mimo Židje, ki so bili na poti v Bodzentyn, in orožnik jih je pričel legitimirati. Pri tem jih je eden od Židov pošteno izkupil.

DNEVNIK Davida Rubinowicza

v vasi Nemei. Nekaj trenutkov zatem so vstopili in dejali, da morajo odrasli z njimi na delo. Nekaj moških je skočilo prek ograje in zbežalo, ko so videli, da prihajajo Nemci, nekateri pa so se skrili na podstrešju. Po odhodu Nemcev je ena od žensk dejala, da so se moški skrili. Brž ko je moj stric videl, da so odšli, se je vrnil domov. Ko je vstopil, sem opazil, da se spet vračajo, in dejal stricu, naj se pokrije z drugo čepico in obleče drug suknjič, tako ga ne bodo prepoznali, ker so ga videli, ko je bežal. Nemci so vstopili, vendar strica niso spoznali; vprašali so,